

Analiza društvenog konteksta internetske radikalizacije muškaraca i formiranje incel subkulture

Prangovski, Lana

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:639455>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Lana Prangovski

**ANALIZA DRUŠTVENOGA KONTEKSTA
INTERNETSKE RADIKALIZACIJE
MUŠKARACA I FORMIRANJE INCEL
SUBKULTURE**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU

LANA PRANGOVSKI

**ANALIZA DRUŠTVENOGA KONTEKSTA
INTERNETSKE RADIKALIZACIJE
MUŠKARACA I FORMIRANJE INCEL
SUBKULTURE**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: doc. dr. sc. Ivan Perkov

Zagreb, 2024.

SAŽETAK

U sklopu procesa digitalizacije suvremenog svijeta redefinišu se vrijednosti i uvjerenja različitih zajednica, a pri tome je olakšano stupanje u doticaj s istomišljenicima. Pojedinci imaju veći stupanj slobode pri izgradnji vlastitog identiteta u virtualnom prostoru, a neograničene količine dostupnog sadržaja imaju potencijal oblikovanja radikalnih stavova kod korisnika. Rad je usmjeren na predstavljanje karakteristika kibernetičkog prostora unutar kojeg se oblikuje ideologija incel subkulture, tj. zajednice. Također, provedena je analiza retorike, jezičnih konstrukcija, terminologije i dominantnih uvjerenja pripadnika incel zajednice kao elemenata suvremene kibernetičke ideologije koja prelazi u sferu stvarnosti. Ideologija incel zajednice interpretirana je i u okvirima nekolicine koncepata klasičnih sociologa: Roberta K. Mertona, Karla Marxa, Emilea Durkheima i Ervinga Goffmana.

Ključne riječi: incel, incel zajednica, virtualni prostor, radikalizacija

ABSTRACT

As a part of the digitization of the modern world, the values and beliefs of different communities are being redefined, and it is easier to get in touch with like-minded people. Individuals have a greater degree of freedom when building their own identity in cyberspace, and the unlimited amount of available content has the potential to shape radical attitudes among users. The work is focused on presenting the characteristics of the cyberspace within which the ideology of the incel subculture, i.e. the community, is formed. Also, an analysis of the elements of contemporary cybernetic ideology that is blending into the realm of reality such as the rhetoric, language constructions, terminology and dominant beliefs of the members of the incel community was carried out. The ideology of the incel community is also interpreted within the framework of several concepts of classical sociologists: Robert K. Merton, Karl Marx, Emile Durkheim and Erving Goffman.

Keywords: incel, incel community, cyberspace, radicalization

SADRŽAJ

UVOD.....	1
1. INTERNET KAO FORUM VIRTUALNE STVARNOSTI	2
1.1. <i>Objašnjenja ključnih pojmova</i>	5
2. UTJECAJ MEDIJSKOG SADRŽAJA NA MUŠKARCE	8
3. DEFINIRANJE INCEL ZAJEDNICE	9
3.1. <i>Karakteristike pripadnika incel zajednice.....</i>	10
3.2. <i>Terminologija.....</i>	12
4. IDEOLOGIJA I UVJERENJA INCEL ZAJEDNICE.....	18
4.1. <i>Uloga jezika i retorike u incel zajednici</i>	24
4.2. <i>Žena kao koncept “Drugoga”</i>	25
5. SOCIOLOŠKI PRISTUP PROUČAVANJU INCEL ZAJEDNICE	28
5.1. <i>Robert K. Merton</i>	28
5.2. <i>Emile Durkheim.....</i>	29
5.3. <i>Karl Marx</i>	31
5.4. <i>Erving Goffman</i>	32
ZAKLJUČAK	34
LITERATURA.....	35

UVOD

Tema je ovoga završnog rada analiza pripadnika jedinstvene subkulture, tj. zajednice koja nastaje u kibernetičkom prostoru. Nakon povijesne dominacije patrijarhalnog sustava razvijaju se novi oblici društvene strukture u kojima žene ostvaruju veće mogućnosti slobodnog izbora i neovisnog djelovanja. Tako se uspostavljaju i novi uvjeti na seksualnom tržištu koje se odnosi na područje romantičnih i seksualnih odnosa u društvu. Nezadovoljstvo postojećim uvjetima manifestira se u kibernetičkom prostoru gdje se formira incel zajednica – kolektivitet muškaraca koji prihvaćaju ideologiju utemeljenu na vrijednostima patrijarhalnog društva, percepciji romantičnih i seksualnih odnosa kao glavnih instrumenata za realizaciju maskuliniteta kao društvenog konstrukta.

U prvom je dijelu definiran kontekst u kojemu zajednica nastaje, tj. definirane su specifične odrednice interneta kao foruma virtualne stvarnosti kako bi se ustanovili uvjeti koji utječu na integraciju pojedinaca u jednom prostoru te oblikovanje njihove ideologije. U drugom su dijelu navedeni potencijalni utjecaji konzumiranja medijskog sadržaja na muškarce i njihovu percepciju maskuliniteta i žena.

U trećem su dijelu navedeni osnovni podatci o incel zajednici, uključujući i definiciju samog pojma incel, osnovne karakteristike pripadnika incel zajednice i terminologiju koja omogućava lakše razumijevanje njihovih uvjerenja i ideologije.

U četvrtom su dijelu objašnjena uvjerenja pripadnika incel zajednice, uloge jezika i retorike u propagiranju njihove ideologije te je objašnjen koncept žene kao “Drugoga” iz njihove ideološke perspektive.

U petom je dijelu incel zajednica interpretirana kroz teorijske koncepte sociologa poput Roberta K. Mertona, Emilea Durkheima, Karla Marxa i Ervinga Goffmana.

1. INTERNET KAO FORUM VIRTUALNE STVARNOSTI

Suvremeno je društvo moguće promatrati u okvirima digitalne tehnologije koja omogućava proširenje društvenih vrijednosti i djelovanja u virtualnoj sferi. Računalno posredovana komunikacija predstavlja značajan oblik infrastrukture suvremenog društva putem koje se stvaraju novi obrasci uspostavljanja društvenih normi i vrijednosti, a tako i odnosa među različitim pojedincima, grupama ili zajednicama ljudi. Kako bi se mogao objasniti nastanak internetski-posredovane zajednice koja zagovara određenu ideologiju, važno je objasniti glavne karakteristike tehnološke infrastrukture koja im omogućava uspostavu i širenje zajedničkih vrijednosti. Tako posredovana komunikacija označava vrstu komunikacije u kojoj postoji određena udaljenost između komunikatora zbog korištenja određenog sredstva komuniciranja (Wood i Smith, 2005: 6). Internet kao forum virtualne stvarnosti svojim korisnicima omogućava komunikaciju upotrebom informacijskih i komunikacijskih tehnologija.

Komunikacija uživo, tj. licem u lice omogućava komunikatorima da ustanove istinitost sugovornikovih riječi promatranjem njihove neverbalne komunikacije koja uključuje izraze lica, geste, pokrete tijela, odjeću i obuću koju komunikatori nose te ostale posebnosti komunikacijskog konteksta u kojemu se nalaze. Računalno posredovana komunikacija onemogućava komunikatorima da utvrde istinitost sugovornikovih riječi, a kao jedna od glavnih kritika suvremene digitalne komunikacije naglašava se činjenica da bilo koji korisnik može objaviti bilo koju informaciju ili podatak. Neprovrerljivost takvih informacija ili podataka i nemogućnost otkrivanja autora predstavljaju nedostatak za prihvaćanje računalno posredovane komunikacije kao pouzdane, a čak je i grčki filozof Platon smatrao da se prenošenje informacija i podataka putem neke vrste tehnološki posredovane komunikacije koristi za manipulaciju i obmanu velikog broja ljudi (Wood i Smith, 2005: 6).

Sve veća transformacija računalno posredovane komunikacije u dominantan tip komunikacije označava i sve veći utjecaj takve vrste komunikacije na ljudsku percepciju svijeta u kojem žive, a u konačnici stvara i nove oblike društvene kulture pa tako vid

postaje glavno osjetilo u suvremenim digitalnim društvima. (Wood i Smith, 2005: 8; prema: Ong, 1982). Ljudi u suvremenom digitalnom društvu, dakle, više pozornosti pridaju informacijama koje su im dostupne putem računalno posredovane komunikacije što onemogućava vjerodostojan diskurs o važnim društvenim problemima. U tradicionalnim je društvima dominantan tip komunikacije bila komunikacija licem u lice te su komunikatori mogli koristiti retoričke vještine kako bi raspravljali o važnim problemima te donosili određene odredbe i zaključke koje su mogli implementirati u djelovanje društvene zajednice u kojoj žive. Marshall McLuhan tako je definirao uspostavu globalnog sela koje označava umrežavanje velikog broja ljudi iz različitih dijelova svijeta i njihovu integraciju zahvaljujući novim digitalnim komunikacijskim sredstvima pri čemu im je omogućeno prenošenje mnogobrojnih informacija, podataka i iskustva neovisno o njihovoj međusobnoj prostornoj i vremenskoj udaljenosti (Wood i Smith, 2005: 8). Prostor u kojem se veliki broj nepovezanih i prostorno-vremenski udaljenih ljudi nalazi u suvremenom digitalnom dobu definira se kao virtualni prostor koji je Howard Rheingold (1993) definirao kao "konceptualni prostor." Takav virtualni prostor koji se ostvaruje putem korištenja računalno posredovane komunikacije označava "konceptualni prostor" u kojem ljudi svojim djelovanjem i korištenjem tehnologije uspostavljaju zajedničke vrijednosti, značenja, iskustva i pravila (Wood i Smith, 2005: 19). Industrijska revolucija i društveni razvoj preobrazili su nekadašnja tradicionalna društva u kojima se identitet temeljio na bliskoj povezanosti s vlastitim sunarodnjacima u društva čiji građani postaju sve anonimniji i udaljeniji jedni od drugih te tako gube osjećaj pripadanja čvrstoj zajednici. Ljudi, kao društvena bića, imaju potrebu za pripadanjem određenoj zajednici pa se okreću dostupnim sredstvima (tj. novim digitalnim informacijskim tehnologijama) kako bi uspostavili povezanost sa svojim sunarodnjacima koji u ovom slučaju postaju njihovi digitalni sunarodnjaci (Wood i Smith, 2005: 21; prema: Barlow, 1995). Mrežni identitet (tj. *online* identitet) odlikuje se mogućnošću izrazite kontrole koju stvarni pojedinac ima pri konstrukciji i upravljanju svog mrežnog identiteta. (Wood i Smith, 2005: 57). Tako stvarni pojedinac oblikuje svoj mrežni identitet kao idealnu zamisao koju ne može ili ne zna kako je provesti u stvarnosti. Računalno posredovana komunikacija svojim korisnicima pruža neograničenu slobodu u konstrukciji vlastitoga identiteta, a osobnost takvih identiteta može se definirati kao fluidna jer se on izgrađuje ovisno o interakciji u kojoj se korisnik nalazi i virtualnom

kontekstu te interakcije. (Wood i Smith, 2005: 58; prema: Turkle: 1995). Dakle, osobnost koja se ostvaruje putem računalno posredovane komunikacije nije jasno definirana i njezine su granice neodredive jer korisnici imaju potpunu slobodu kontinuiranog generiranja vrijednosti vlastitog “digitalnog karaktera” i načina na koji će se on izražavati u digitalnoj interakciji. Izražavanje u digitalnoj interakciji najviše je definirano načinom uporabe jezika i jezičnih konstrukcija pa se tako karakteristike jezičnog izražavanja u virtualnoj sferi smatraju glavnim alatom za uspostavu digitalnog karaktera. (Wood i Smith, 2005: 60; prema: Giese, 1998).

Korištenje različitih emotikona, odabir pisanja velikim ili malim slovima, stvaranje vlastitog digitalnog potpisa, (ne)korištenje interpunkcijskih znakova te ispravnost gramatičkih i pravopisnih jezičnih konstrukcija samo su neki od alata korištenja jezika za uspostavu digitalnih, tj. mrežnih identiteta. Na taj se način definiraju u virtualnoj sferi i diferenciraju od ostalih korisnika (tj. ostalih mrežnih identiteta). Anonimnost, u računalno posredovanoj komunikaciji, predstavlja značajnu karakteristiku interakcije u virtualnoj sferi pri čemu nije moguće odrediti stvarni identitet korisnika koji sudjeluje u interakciji u određenom virtualnom prostoru. (Wood i Smith, 2005: 63). S druge strane, omogućeno je i korištenje pseudonima, tj. lažnog imena koji korisnicima omogućava da zaštite svoj stvarni identitet. (Wood i Smith, 2005: 64). Korištenje pseudonima ipak može predstavljati određenu vrstu uspostave identiteta korisnika koji sam odabire ime koje će ga predstavljati u virtualnoj sferi, a to ime je mogući pokazatelj stvarnih ili idealiziranih karakteristika korisnika. Važno je spomenuti i pojam hiperpersonalne komunikacije koja se javlja u suvremenom digitalnom dobu, a označava perspektivu ljudi kojima računalno posredovana komunikacija omogućava mnogobrojne alate i pogodnosti pri čemu im je interakcija u virtualnoj sferi jednostavnija od komunikacije uživo, tj. komunikacije licem u lice. (Wood i Smith, 2005: 89). Moguće je govoriti o tome da je računalno posredovana komunikacija dovela do smanjenja društvenih i interakcijskih vještina koje pojedinci mogu primjenjivati u vlastitom djelovanju u realnoj sferi, ali omogućila je razvijanje digitalnih vještina kojima se pojedinci služe u virtualnom djelovanju i komunikaciji. Kao posljednji teorijski koncept važno je istaknuti da virtualne zajednice koje nastaju korištenjem računalno posredovane komunikacije omogućuju korisnicima da ostvare osjećaj kolektivnog identiteta, a glavni mehanizam jest integracija korisnika sa

zajedničkim vrijednostima i karakteristikama u određeni virtualni prostor. (Wood i Smith, 2005: 124). *Inceli* predstavljaju virtualnu zajednicu koja ima određene vrijednosti i karakteristike koje ju razlikuju od ostalih virtualnih zajednica, a nj. odlike bit će analizirane u ovom radu.

1.1. Objašnjenja ključnih pojmova

Za potrebe ovoga rada važno je definirati ključne pojmove i teorijske koncepte koji su karakteristični za konstrukciju virtualnog identiteta, virtualnih zajednica i društvenog djelovanja koje je ovisno o vrijednostima i karakteristikama određenih skupina ljudi. Američki psiholog Albert Bandura definirao je teoriju socijalnog učenja koja označava međuovisnost pojedinaca i društvene okoline u kojoj pojedinac djeluje te se pretpostavlja da pojedinci uče i usvajaju nova ponašanja promatrajući druge pojedince (Health Communication Capacity Collaborative (HC3), 2014). Modeliranje ponašanja se kao glavni koncept teorije socijalnog učenja sastoji od četiri komponente:

- a) Pažnja – pojedinci svoju pažnju trebaju usmjeriti modelu određenog ponašanja koje za njih ima određeno značenje, a to ponašanje najčešće sadržava karakteristike koje su promatraču privlačne
- b) Zadržavanje – pojedinci nakon usmjerenja pažnje modelu određenog ponašanja trebaju uskladištiti, tj. pohraniti novostečene informacije o određenom ponašanju
- c) Reprodukcija, tj. izvedba – pojedinci samostalno trebaju vježbati i usavršavati promatrano ponašanje
- d) Motivacija – kako bi ponašanje postalo integralno svojstvo pojedinca, on mora biti motiviran da uopće izvodi određeno ponašanje

Modeliranje označava postojanje modela koji služi kao oblik, tj. primjer koji djeluje na određeni način (odnosno, ponaša se na određeni način). Promatranjem tog modela pojedinčeva se svijest oblikuje ovisno o percepciji i shvaćanju promatranoga. (Hill et al., 2009: 91). Ako je pojedinčeva percepcija promatranog ponašanja pozitivna, on će vrlo vjerojatno prilagoditi svoje ponašanje onom promatranome te će ga početi oponašati. (Tadayon Nabavi i Bijandi, 2023: 5). Moguće je pretpostaviti da se promatranjem modela određenog ponašanja u virtualnoj sferi stvara motivacija za oponašanjem i usvajanjem promatranoga što označava utjecaj računalno posredovane komunikacije na ponašanje korisnika – ili u virtualnom ili u stvarnom svijetu.

Percepcija pojedinca može se radikalizirati promatranjem modela određenih ponašanja, a radikalizacija se definira kao “proces razvijanja ekstremističkih uvjerenja, emocija i ponašanja” (Trip et al., 2019: 2). Ekstremistička uvjerenja označavaju sve one vrijednosti koje su suprotne temeljnim društvenim vrijednostima, imaju tendenciju negiranja ili osporavanja temeljnih društvenih vrijednosti ili osnovnih ljudskih prava te podržavanje vrijednosti koja ističe postojanje jedne dominantne društvene grupe i brojnih podređenih društvenih grupa. (Trip et al., 2019: 2).

S druge strane, *online* radikalizacija označava proces u kojem pojedinci prihvaćaju i usvajaju određene vrijednosti, uvjerenja i ideologije dostupne u kibernetičkom prostoru. Glavni alati širenja takvih vrijednosti, uvjerenja i ideologija su društvene mreže, forumi, internetske stranice te ostali oblici interaktivnih virtualnih prostora (Binder i Kenyon, 2022: 1). Informacija je ključni čimbenik postojanja digitalne sfere, a ljudi se djelovanjem u infosferi pretvaraju u informacijske organizme (tzv. *infor*) pri čemu su ljudi u suvremeno doba “utjelovljeni ljudskim tijelima i digitalnim protezama” (Whittaker, 2022: 30). Virtualnu stvarnost u suvremeno je digitalno doba nemoguće odvojiti od stvarnosti u kojoj pojedinci zaista žive. Digitalne proteze uspostavljaju suvremenu stvarnost koju je moguće opisati kao digitalno-realnu; one služe kao alati održavanja ravnoteže između informacijski posredovane virtualne stvarnosti i realne stvarnosti koja postoji neovisno o korištenju komunikacijskih tehnologija, ali je svejedno ispunjena vrijednostima koje se uspostavljaju u digitalnoj sferi. Dakle, iako pojedinci ne moraju nužno koristiti određenu tehnološku napravu, oni su svejedno pod utjecajem mehanizama digitalne sfere koja se uspostavlja korištenjem tehnoloških naprava. Takvo se prožimanje dviju postojećih suvremenih društvenih sfera očituje u četiri transformacije: nemogućnost shvaćanja i odvajanja virtualnog/digitalnog od stvarnog, nemogućnost shvaćanja i odvajanja čovjeka od stroja i prirode, neograničena količina informacija dostupna u suvremeno doba te nadmoć mreža i procesa kao kompleksnijih društvenih struktura za razliku od jednostavnih stvari i binarnih odnosa (Whittaker, 2022: 30).

Digitalnu sferu karakteriziraju i dva koncepta koja je u ovom radu nužno spomenuti – komore jeke (tzv. *echo chambers*) i filter mjehurići (tzv. *filter bubbles*). Komore jeke označavaju okružja u kibernetičkom prostoru u kojima korisnici dolaze u doticaj s onim

informacijama koje se podudaraju s postojećim mišljenjima tih korisnika (Flaxman et al., 2016: 299). Virtualni prostori omogućavaju pojedincima da pronađu istomišljenike u vezi s vlastitim uvjerenjima i ideološkim vrijednostima bez obzira na to koliko se činilo da ne postoje ljudi koji dijele uvjerenja s njima (Salojärvi et al., 2020: 197). Međutim, sve većim udaljavanjem od različitih mišljenja (tj. onih koji se ne podudaraju s postojećim mišljenjima korisnika) stvara se plodno područje za prihvaćanje radikalnijih stavova i homogenizaciju digitalne zajednice u kojoj istomišljenici sudjeluju (Salojärvi et al., 2020: 198).

Virtualni je prostor pod utjecajem djelovanja različitih algoritama koji nadziru i analiziraju načine i frekvenciju korištenja internetskih platformi i društvenih mreža za svakog pojedinog korisnika, a samim time pružatelji internetskih usluga nastoje personalizirati sadržaj za svakog korisnika. Djelovanje algoritama u procesu personalizacije sadržaja za korisnike dovodi do pojave filter mjehurića koji označava proces udaljavanja korisnika od vanjskih čimbenika i utjecaja pri čemu su izloženi sadržaju koji se podudara s njihovim postojećim mišljenjima (Flaxman et al., 2016: 299). Evidentno je, dakle, iako u kibernetičkom prostoru postoji izobilje dostupnih informacija – još uvijek postoji tendencija “stvarnog” djelovanja ljudi pri čemu se okružuju s ljudima koji dijele ista ili slična mišljenja kao i oni. Također, mehanizmi djelovanja algoritama i digitalnih alata za analizu korisnika znatno utječu na stupanj izloženosti korisnika određenom tipu informacija i podataka što posljedično dovodi do prihvaćanja, odbacivanja i oblikovanja određenih vrijednosti.

Važno je istaknuti i koncept grupne polarizacije koji označava proces u kojem pojedinci ili grupe sa zajedničkim mišljenjem raspravljaju o tim mišljenjima koja kasnije postaju sve ekstremnija i snažnije percipirana (Sunstein, 1999: 3-4). Tako je moguće govoriti o tendenciji da virtualne zajednice koje se formiraju na temelju zajedničkih vrijednosti i ideologije postaju radikalnije uslijed intenziviranja kolektivnih stavova. Naravno, potrebno je istaknuti kako intenziviranje kolektivnih stavova ne dovodi nužno do radikaliziranja virtualnih ili stvarnih zajednica, ali navodi se kao rizični čimbenik.

2. UTJECAJ MEDIJSKOG SADRŽAJA NA MUŠKARCE

Virtualni prostor omogućuje neprekidnu cirkulaciju različitog sadržaja, a korisnici participacijom u takvom prostoru dolaze pod utjecaj predočenoga. Dehumanizacija i degradacija žena manifestiraju se kao neki od ključnih simptoma medijskog prikazivanja žena u kibernetičkom prostoru, a naglašava se intenzivan utjecaj pornografije koja se konzumira. Kao koncept se razvija “pornifikacija” društva koji označava implementaciju pornografskog sadržaja u sve aspekte kibernetičkog prostora, tj. virtualne sfere (Tranchese i Sugiura, 2021: 2711; prema Dines, 2010. i Shor, 2018). Očigledan je primjer eksplicitnog sadržaja koji se objavljuje na društvenim mrežama poput Instagrama, X-a (Twittera) i TikToka, ali i na internetskim portalima. Moguće je zaključiti da se distribucijom takve vrste sadržaja primjenjuje koncept senzacionalizma kojemu je cilj ostvariti sve veću posjećenost (dakle, privući brojnu publiku koja će sadržaj konzumirati) kako bi se ostvario profit – financijski, oglašivački ili publicitet. Neprestana reprodukcija pornografskog sadržaja u kibernetičkom prostoru korisnicima pruža mogućnosti da samostalno izaberu stil i vrstu sadržaja koji žele konzumirati – ovisno o njihovim sklonostima i željama. Korisnici tako konzumiraju sadržaj koji može intenzivirati njihove sklonosti i želje, a to bi označilo negativan utjecaj koji takav materijal ima na intenziviranje antisocijalnih i mizoginističkih uvjerenja (Barak et al., 1999: 68; prema Bogaert, 1993. i Malamuth, 1989). Miller et al. (2018: 6) kao primjer navode pojedince koji podupiru nasilno ponašanje prema ženama i visoki stupanj vjerojatnosti da će upravo oni htjeti konzumirati nasilnu pornografiju. Istraživanja o utjecaju pornografskog sadržaja na mozak koja su provedena koristeći magnetsku rezonancu predstavila su značajna opažanja: mozak muških ispitanika je, tijekom gledanja pornografskog sadržaja, žene percipirao kao objekte (Foubert, 2017: 2; prema Eberstadt i Layden, 2010).

Društvena konstrukcija maskuliniteta, tj. muškosti i vrednovanje određenih vrijednosti te ponašanja kao “muških” jasno određuje granice između percepcije žena i muškaraca u društvu, kao i njihovih društvenih i bioloških sklonosti, mogućnosti i obveza. Kontinuirano isticanje muškosti u društvenom kontekstu odnosi se na koncept hipermaskuliniteta koji je povezan s negativnom percepcijom žena i lažnim uvjerenjima o seksualnim zločinima (Barak et al., 1999: 85). Zasićenje retorikom koje se u društvenom kontekstu javlja uslijed pretjeranog isticanja “muških” ideala može imati

negativan učinak na mušku percepciju vlastitih identiteta, a kao primjer dekadencije društvenih vrijednosti manifestira se incel zajednica.

Ovaj je predgovor ključan kako bi se spoznao kontekst nastanka navedene virtualne zajednice. Izloženost medijskim sadržajima označava i mogućnosti da ti sadržaji postanu potencijalni materijali za učenje, a kao neku vrstu teorije socijalnog učenja moguće je navesti i teoriju seksualnog scenarija koja označava seksualno ponašanje kao ponašanje određeno društvenim scenarijem. Na isti način i pornografski materijal kibernetičkog prostora može utjecati na percepciju prihvatljivog seksualnog ponašanja, tjelesnosti, seksualnosti i odnosa koji nastaju u seksualnim kontekstima (Miller et al., 2018: 5-6; prema Hald et al., 2014).

Izloženost sadržajima medijske konstrukcije idealnih muških tijela zasigurno može djelovati na percepciju i zadovoljstvo korisnika vlastitim tijelom. Kvalitativno istraživanje koje su Ridgeway i Tylka proveli 2005. godine pokazalo je da su muški ispitanici, uslijed konzumacije medijskog sadržaja, osjećali visoki stupanj pritiska da moraju izgledati onako kako im je muško tijelo prezentirano u medijima (Hobza et al., 2007: 162). Društvena konstrukcija maskuliniteta i nj. intenzivno ideologiziranje negativno se može odraziti na pojedinčevu percepciju sebe kao muškarca. Koncept sukoba muške uloge označava pritisak s kojim se muškarci suočavaju tijekom vlastitog djelovanja u društvenoj zajednici koja je konstruirana na temelju idealne muške uloge. Muškarci koji prihvaćaju društvenu konstrukciju maskuliniteta i ideju idealnog muškog lika te nastoje zadovoljiti "propisane" odlike idealnog muškog lika podložniji su utjecaju medijskih sadržaja i tendenciji da osjećaju niže razine zadovoljstva vlastitim tijelom i samopoštovanjem od muškaraca koji ne nastoje zadovoljiti društvene standarde (Hobza et al., 2007: 169; prema Good i Sherrod, 2001).

3. DEFINIRANJE INCEL ZAJEDNICE

Virtualni prostor pojedincima iz različitih dijelova svijeta omogućava infiltriranje u virtualne zajednice. Pretraživanjem vlastitih sklonosti i vrijednosti dolaze u izravan doticaj s postojećim sadržajem koji ispunjava njihova očekivanja i razloge korištenja računalno posredovane komunikacije. Izraz *incel* stopljenica je dviju riječi: eng.

involuntary (nenamjieran, prisilan) + eng. *celibate* (celibat, odricanje od stupanja u romantični, seksualni ili bračni odnos). Dakle, nenamjieran celibat (eng. *incel*) oznaka je za osobu muškog spola koji ne može ostvariti romantični ili seksualni odnos s osobama ženskog spola iako to žele ili pokušavaju to ostvariti. Incel zajednica u kibernetičkom se prostoru utjelovila kao subkultura te njezini pripadnici vlastite identitete izgrađuju u okvirima svoje nemogućnosti ostvarivanja romantičnih ili seksualnih odnosa s osobama ženskog spola (Costello i Buss, 2023: 1). Kontekst nastanka virtualne zajednice incel subkulture potječe iz 1997. godine, a u dostupnoj literaturi navodi se ime kanadske studentice Alane koja je pokrenula mrežnu stranicu pod imenom “Alana’s Involuntary Celibacy Project” (Sparks et al., 2022: 732). Mrežnu stranicu pokrenula je kako bi evidentirala svoja promišljanja i osjećaje zbog nemogućnosti ostvarivanja romantičnog ili seksualnog odnosa. Stranica je pružila mogućnost i ostalim korisnicima da raspravljaju o vlastitim doživljajima nemogućnosti ostvarivanja romantičnih ili seksualnih odnosa te je predstavljala primarni konceptualni prostor u virtualnoj sferi gdje su obitavali tzv. “inceli.” S druge strane, današnje incel zajednice okupljaju samo pripadnike muškog spola dok su osobe ženskog spola izopćene iz zajednice. U kasnijem poglavlju analizirat će se ideologija incel subkulture, tj. zajednice koja se utemeljila kao mehanizam odupiranja feminističkoj ideologiji i sve većoj slobodi žena u društvenoj strukturi. Važno je naglasiti da se incelom ne smatraju svi pripadnici muškog spola koji ne mogu ostvariti romantičan ili seksualni odnos s pripadnicama ženskog spola, već se odnosi na one pojedince koji su sami sebe identificirali kao incela te on predstavlja “uže definiran politički identitet” (Tietjen i Tirkkonen, 2023: 1231). Politički identitet incel zajednice odražava (ne)mogućnosti, (ne)prilike, položaj i uvjerenja njezinih pripadnika te se konstituira kao stvarni društveni identitet koji nadilazi sfere kibernetičkog prostora.

3.1. Karakteristike pripadnika incel zajednice

Prema podacima koje su prikupili istraživači Centra za globalna pitanja Sveučilišta u New Yorku većina pripadnika incel zajednice pripada dobnoj skupini između 18 i 30 godina (Woodward et al., 2022: 2). Autori su prikazali i podatke o rasnoj pripadnosti incela: više od 50% čine pripadnici bijele rase dok je među pripadnicima ostalih rasa bio približno jednak postotak pripadnosti. (Woodward et al., 2022: 2). Istraživanje o pripadnicima incel zajednice proveli su i Speckhard et al. (2022: 95) koji su ustanovili da

više od 50% od 272 ispitanika čine pripadnici bijele rase, 9% čine pripadnici crne rase i Afroamerikanci dok ostatak čine pripadnici latinoameričkog, azijskog i bliskoistočnog identiteta. Autori su ustanovili da najveći postotak (više od 30%) pripadnika incel zajednice živi u zapadnoj Europi, više od 30% živi u Sjevernoj Americi dok je ostatak raspodijeljen po ostalim kontinentima. Prema podacima istraživanja koji su proučavali pripadnike incel zajednice u Europi ustanovljeno je da je najveći postotak pripadnika incel zajednice na internetskim forumima bio iz navedenih država: Njemačka, Ujedinjeno Kraljevstvo, Švedska, Italija, Nizozemska, Poljska, Francuska i Španjolska (Directorate-General for Migration and Home Affairs, 2021: 12). Više od 90% ispitanika identificira se kao heteroseksualna osoba (Speckhard et al., 2022: 95). Najveći postotak ispitanika (35%) smatra se ateistima (Speckhard et al., 2022:95). U dostupnoj literaturi mentalno je zdravlje pripadnika incel zajednice definirano u aspektima visokog stupnja postojanja depresije i depresivnih simptoma, anksioznoga poremećaja te poremećaja autističnog spektra i autizma (Sparks et al., 2022: 736-737).

3.2. Terminologija

Konceptualizacija terminologije koja se koristi u incel zajednici poslužit će kao priručnik koji olakšava shvaćanje vrijednosti i narativa prije objašnjenja same ideologije. Uloga jezičnih konstrukcija i jezičnog karaktera pri izgradnji i održavanju narativa u sferama obitavanja incel zajednice bit će obrađena u kasnijem poglavlju.

80/20 rule	primjena Paretovog pravila; nalaže da 80% svih žena u društvenoj strukturi ima tendenciju koncentracije oko 20% društveno superiornih muškaraca na vrhu, a 80% muškaraca ima mogućnost ostvarivanja odnosa s preostalim 20% žena
alpha	genetski, financijski, fizički i statusno najmoćniji muškarac u društvenoj strukturi; označava muškarca na vrhu društvene hijerarhije te onaj koji je najuspješniji među ženama kao i fizički najprivlačniji
ascend	“uzdići se”; označava pripadnika incel zajednice koji je ostvario seksualni odnos sa ženom te ostvario mogućnost napuštanja zajednice
AWALT (all women are like that)	označava percepciju incel zajednice da su žene homogena skupina koja je pod utjecajem “ženske prirode” koja upravlja njihovim djelovanjem
based	označava osobu koja ostaje dosljedna u zagovaranju vlastitih uvjerenja bez obzira na potencijalnu kontroverznu percepciju u društvu, distanciranje od političke korektnosti
Becky	etiketa koja se odnosi na većinu ženske populacije, a označava žene prosječnog izgleda koje se u društvenoj hijerarhiji nalaze ispod Stacy (niži društveni status i stupanj fizičke privlačnosti)

beta	označava muškarca koji je u društvenoj hijerarhiji ispod alpha muškaraca, muškarac prosječnog izgleda
Beta orbiter	označava beta muškarca koji ulaže znatnu količinu vremena kako bi ostvario seksualnu ili romantičnu vezu sa ženama
Betabux	označava muškarca koji nije alpha, ali svejedno održava seksualnu ili romantičnu vezu sa ženama koje nemaju pristup alpha muškarcima; žene im zbog nj. financijske stabilnosti pridaju pozornost
blackpill	“uzimanje crne tablete” označava uvjerenje koje pretpostavlja da zbog genetskih nedostataka i fizičke neprivlačnosti muškarci ne mogu ostvariti seksualnu ili romantičnu vezu sa ženama te nemaju mogućnost promijeniti već determinirane društvene strukture
bluepill	“uzimanje plave tablete” označava stanje u kojem muškarci još nisu postali svjesni da su oni diskriminirani u društvenoj strukturi, a ne žene
chadfishing	stvaranje lažnih profila na aplikacijama za upoznavanje te korištenje fotografija fizički privlačnih muškaraca kako bi imali veću vjerojatnost da će stupiti u kontakt sa ženama
Chad	etiketa za alpha muškarca, predstavlja tip idealnog muškog lika (fizički privlačan, financijski uspješan, genetski superioran) – najčešće se odnosi na muškarca bijele rase
cuck	označava muškarca koji se svojim ponašanjem udaljava od idealnih muških vrijednosti, nastoje ugoditi ženama u svakom aspektu pri tome kompromitirajući vlastita uvjerenja

ER	akronim; Elliot Rodger – muškarac koji je napisao manifest u kojem objašnjava vlastito iskustvo kao incela u društvu te je odgovoran za ubojstva šest žrtava (2014.) – motivacija za čin bila je osveta ženama zbog nj. pozicije u društvu
femcel	(<i>female</i> + <i>incel</i>); ženski incel
femanoid, foid	(<i>female</i> + <i>humanoid</i>); izraz koji opisuje dehumanizaciju žena, odnosi se na percepciju da žene nisu ljudska bića u potpunosti
giga	predmetak koji se stavlja ispred riječi ako se želi naglasiti apsolutna vrijednost te riječi (npr. giga Chad označava muškarca koji je na skali fizičke privlačnosti na samom vrhu te se nalazi tamo u manjini; dakle, ne postoji mnogo takvih)
gymmaxing	pokušaj poboljšavanja vlastite tjelesne i fizičke privlačnosti odlaskom u teretanu i vježbanjem; cilj je poboljšati stupanj fizičke privlačnosti kako bi se ostvario seksualni ili romantični odnos sa ženama
hypergamy	uvjerenje da žene imaju potpunu moć odabira seksualnog i romantičnog partnera, tj. da su u društvenoj strukturi determinirane pronaći genetski superiornog, fizički najprivlačnijeg i financijski stabilnog muškarca
JBW (Just Be White)	uvjerenje da je moguće ostvariti seksualni ili romantični odnos sa ženama jedino ako je muškarac pripadnik bijele ras
JB (Jailbait)	označava osobu koja je mlađa od zakonski određene dobne granice za pristanak na seksualni odnos, u ovom kontekstu predstavlja “mamac” jer postoji iskušenje nekih pojedinaca da se upuste u seksualne odnose s maloljetnom osobom

LDAR (Lay Down and Rot)	uvjerenje da se društvena situacija muškarca nikako ne može promijeniti te se predlaže odustajanje od sudjelovanja u društvenim aktivnostima i nastojanja da se uspostave društveni kontakti
lookism	teorija koja se koristi kako bi se odredio stupanj fizičke privlačnosti pojedinca te kako njihov izgled determinira mogućnosti ostvarivanja seksualnih ili romantičnih odnosa
looksmaxxing	postupci kojima se nastoji poboljšati i "usavršiti" fizički izgled pojedinca
manlet	označava muškarca niska rasta
manosphere	naziv za virtualne zajednice muškaraca koji dijele mizoginistička uvjerenja
mogging	termin koji se koristi kako bi se opisalo stanje u kojem je jedan pojedinac dominantniji od drugog (npr. jedan je pojedinac fizički privlačniji od drugoga ili je financijski stabilniji)
Nice guy	označava muškarca koji smatra da za razliku od drugih muškaraca posjeduje vrline i poželjne karakteristike te je uvjeren da zbog toga zaslužuje ostvariti seksualne ili romantične odnose sa ženama
normie	osoba koja prihvaća i ne propituje društvene vrijednosti
omega	označava muškarca koji se nastoji udaljiti od postojećih društvenih standarda te nema tendenciju natjecanja kako bi ostvario seksualne ili romantične odnose, djeluje samostalno u društvenoj strukturi
ragefuel	sadržaj, informacije i djelovanja koja stvaraju osjećaj bijesa kod pojedinaca
redpill	"uzimanje crvene tablete" označava stanje u kojem muškarci počinju shvaćati "realnu" društvenu

	situaciju u kojoj se nalaze u inferiornijem položaju od žena
roastie	pogrdan naziv za ženski spolni organ te označava ženu koja je seksualno aktivna ili ženu koja je imala nekolicinu seksualnih partnera
rope, ropemaxxing	označava proces odustajanja od poboljšavanja vlastite inferiorne situacije te predlaganje samoubojstva kao konačnog postupka za rješavanje vl. situacije
SEAmaxxing	uvjerenje da će muškarci bijele rase koji ne mogu ostvariti seksualne ili romantične odnose u svojim državama pronaći uspjeh u državama jugoistočne Azije
Sexual marketplace	označava konceptualnu sferu društva kojoj pripadaju seksualni i romantični odnosi, tj. tržište na kojem se pronalaze
Sexual market value	vrijednost, tj. tržišna cijena pojedinca koja određuje mogućnost ostvarivanja seksualnih i romantičnih odnosa
sigma	označava neovisnog muškarca koji ima odlike alpha muškarca, ali nastoji se udaljiti od tradicionalnih normi i vrijednosti društvene strukture
simp	označava muškarca koji ulaže znatnu količinu vremena i truda kako bi ostvario seksualni ili romantični odnos sa ženom koja ne osjeća emocionalnu ili fizičku privlačnost prema njemu
Stacy	etiketa koja označava idealni tip žene u društvenoj strukturi; fizički je najprivlačnija i posjeduje visok društveni status
Statusmaxxing	označava postupak kojim se nastoji poboljšati nečiji društveni status kako bi uspješno ostvarili romantične ili seksualne odnose sa ženama

Stormcel	označava pripadnike incel zajednice koji dijele uvjerenja i podržavaju ideologiju krajnje radikalne desne političke orijentacije
The Wall (Hitting The Wall)	proces starenja koji se odnosi na žene, uvjerenje da nakon određene dobi žene počinju gubiti mogućnost prokreacije te im se smanjuje vrijednost na tržištu seksualnih i romantičnih odnosa
Truecel	označava muškarca koji nikad nije uspostavio fizički kontakt bilo koje vrste sa ženama
waifu	fiktivni ženski lik u animiranim medijskim sadržajima prema kojem pojedinci osjećaju romantičnu ili seksualnu privlačnost
White knight	ironičan naziv za muškarca koji svojim djelovanjem želi pomoći ženi
2D girlfriend	označava fiktivni ženski lik u medijskim sadržajima, a pojedinci ih smatraju poželjnijima od stvarnih žena

4. IDEOLOGIJA I UVJERENJA INCEL ZAJEDNICE

Interpretacijom navedene terminologije koja se koristi u incel zajednicama moguće je zaključiti kako se nj. temeljne vrijednosti odražavaju u percepciji muškaraca i žena u društvenoj strukturi. Korištenje jezičnih konstrukcija poput analogija i metafora služi kao glavno obilježje i osnova za uspostavljanje incel ideologije.

U postojećoj se literaturi često navodi da je incel zajednica dio tzv. “manosfere” koju sačinjavaju virtualne zajednice: Men’s Right Activists (MRAs), Men Going Their Own Way (MGTOW) i Pickup Artists (PUA) – sve su zajednice orijentirane na isticanje definitivnih “muških” i “ženskih” društvenih uloga te uvjerenje da su muškarci marginalizirani u dominantnoj feminističkoj društvenoj sferi (Directorate-General for Migration and Home Affairs, 2021: 4). Navedene su zajednice umrežene u manosferu, tj. jedan dio virtualne sfere koja nastaje kao odgovor na sve veću zastupljenost feminističke ideologije u društvu pri čemu ističu da ravnopravnost spolova ima štetan utjecaj za društvenu strukturu (Tranchese i Sugiura, 2021: 2715). Dehumanizaciju žena, nj. svođenje na objekte i prikazivanje kao predmeta požude te uvjerenje u društvenu podčinjenost muškaraca iskazuju naglašavanjem slobode govora kao nužnoga te udaljavanjem od principa političke korektnosti (Tastenhoye et al., 2022: 441).

Pripadnike incel zajednice moguće je promatrati kao primjer sukoba muške uloge s obzirom na to da je u dostupnoj literaturi ustanovljeno da muškarci koji osjećaju veći stupanj ugroženosti u društvenoj strukturi zbog “prevladavajuće ženske moći” imaju veću potrebu za internaliziranjem idealnih karakteristika muškosti te za iskazivanjem agresije prema ženama (Scaptura i Boyle, 2020: 2). Autorice navode i koncept statusne prijetnje koji označava osjećaj destabilizacije vlastite grupe koji se javlja zbog vanjskih čimbenika (Scaptura i Boyle, 2020: 3). Statusnu prijetnju pripadnici muškog spola percipiraju tijekom susretanja s pripadnicama ženskog spola koje obnašaju dominantno “mušku” ulogu – taj trenutak označava dio procesa koji shvaćaju kao društveni napredak žena. Društveni napredak žena predstavlja prijetnju održavanju muškog statusa i identiteta muškaraca. O’Malley et al. (2022: 15) navode dominantno uvjerenje incel zajednice kako

je modernizacija društva odvojila muškarce i žene od njihovih istinskih i bioloških uloga te zbog toga inzistiraju na povratku patrijarhalnog društvenog ustroja.

Pripadnici incel zajednice smatraju da je odbijanje seksualnih odnosa glavni mehanizam koji žene koriste prilikom reduciranja muškog identiteta (Lindsay, 2021: 39). Društvena konstrukcija maskuliniteta identificira i visoki stupanj sposobnosti za ostvarivanje seksualnih odnosa što znači da seksualni odnosi služe za “akumulaciju muškog i društvenog kapitala” (Witt, 2020: 678). Tako seksualni odnosi predstavljaju nužan alat u definiranju muškog i ženskog identiteta, a nj. uspješno ostvarivanje omogućava muškarcima preuzimanje dominante i nadređene uloge u društvu – s druge se strane identitet žene reducira na podređeni položaj. Iako pripadnici incel zajednice nisu primarno usmjereni na stvarno provođenje nasilja nad ženama – postoji pretpostavka da je svako njihovo nasilno djelovanje moguće karakterizirati kao čin obrane časti; odnosno, terorizam kojemu je cilj obrana časti (Witt, 2020: 12; prema Bratich i Banet-Weiser, 2019: 5019). Sankcioniranje žena koje ne žele stupiti u seksualne odnose s njima služi kao mehanizam povratka i ponovne uspostave “oduzetog” prava – autor ovaj čin navodi kao doslovno uzimanje ženskog tijela i uskraćivanje njihove slobode kako bi pripadnici incel zajednice mogli zaštititi svoje “prirodno pravo” čiji je korijen patrijarhalno utvrđen (Witt, 2020: 12). Ideologija pripadnika incel zajednice temelji se na tri osnovna načela: percepcija muškaraca kao žrtava, mizoginija te fatalizam kao neizbježno predeterminirana sudbina muškog identiteta. (Tastenhoye et al., 2022: 441). Konceptualna je sfera društva kojoj pripadaju romantični i seksualni odnosi u incel zajednici definirana kao “seksualno tržište” kojim upravljaju žene (Hart i Huber, 2023: 11). Žene su te koje odlučuju o uspostavljanju romantičnih ili seksualnih odnosa – ako ih odbijaju, one negativno utječu na realizaciju muških identiteta. Ideja o postojanju seksualnog tržišta proizlazi iz uvjerenja o postojanju prirodne hijerarhije koja se temelji na fizičkom izgledu i financijskoj stabilnosti. Pripadnici incel zajednice smatraju da se na vrhu hijerarhije nalaze “alfa” muškarci kojima je često pridana etiketa “Chad” te predstavljaju muškarce koji utjelovljuju model idealne muškosti (fizički su najprivlačniji, statusno su etablirani te uspijevaju ostvariti seksualne odnose sa ženama – predstavljajući lik muškarca koji incel zajednica percipira kao najpoželjnijeg među ženama). Na vrhu hijerarhije također se nalaze i žene kojima je pridana etiketa “Stacy” te predstavljaju žene

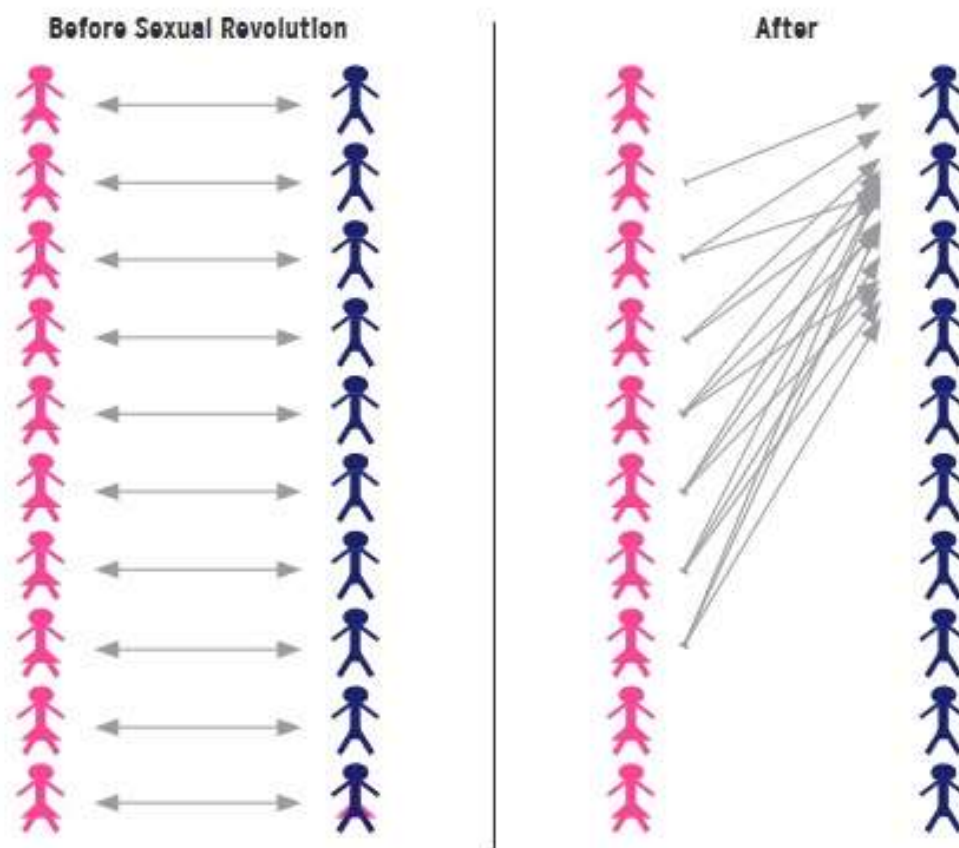
koje su fizički najprivlačnije te pripadnici incel zajednice smatraju da žele stupati u romantične i seksualne odnose s “alfa” muškarcima (Chad). Na dnu hijerarhije nalaze se pripadnici incel zajednice koji smatraju da ne posjeduju karakteristike koje su nužne za ostvarivanje romantičnih ili seksualnih odnosa (Tranchese i Sugiura, 2021: 2715). U sredini hijerarhije nalaze se tzv. “normies” koji označavaju najveći postotak populacije te se izraz odnosi na ljude prosječnog izgleda koji imaju mogućnosti za ostvarivanje romantičnih ili seksualnih odnosa (Sparks et al., 2022: 732). Ideal “alfa” muškarca je utjelovljenje društvene konstrukcije maskuliniteta i nj. intenzivno zagovaranje – on služi kao mjerilo uspješnog “provođenja” i “realizacije” muškog identiteta. Muškost je moguće promatrati kao “izvedbe identiteta koje se tradicionalno pripisuju muškarcima i muškom tijelu” (Brunson, 2021: 62; prema Milani: 2015, 23).

Pripadnici incel zajednice sebe percipiraju kao “beta” muškarce; muškarce koji neuspješno pokušavaju ostvariti romantični ili seksualni odnos sa ženama te muškarce koji, ako uspiju ostvariti takve odnose, predstavljaju “emocionalnu i financijsku podršku” ženama (Lindsay, 2021: 31). Njihov podređen položaj u odnosu na alfa muškarce smatra se prirodno određenim te smatraju da se ta predodređenost ne može promijeniti. Kao primjer poboljšanja vlastite društvene situacije zagovaraju koncept “*looksmaxxing*” koji se odnosi na sve postupke kojima se nastoji poboljšati i “usavršiti” fizički izgled pojedinca; to uključuje estetske operacije, odlazak u teretanu i tjelovježbu (naziva se “*gymmaxxing*”), intenzivnu brigu o higijeni i sl. (Directorate-General for Migration and Home Affairs, 2021: 5). Uvjerenje da je njihov nj. identitet muškarca i društveni položaj nemoguće promijeniti pripada načelu fatalizma. Pripadnici incel zajednice sebe smatraju “žrtvama” u društvenoj strukturi jer smatraju da im genetska inferiornost i fizička neprivlačnost oduzima mogućnost uspješnog sudjelovanja i natjecanja u seksualnoj ekonomiji koja se realizira na seksualnom tržištu. Žensko upravljanje seksualnim tržištem dodatno ih stavlja u podređen položaj, tj. položaj podređen ostalim muškarcima koji su fizički privlačni i “genetski superiorniji.” Također, njihova percepcija žena kao bludnih manifestira se kao ogorčenje jer smatraju da žene stupaju u romantične ili seksualne odnose jedino s “alfa” muškarcima dok njima brane “prirodno” pravo – pravo na žensko tijelo (Hart i Huber, 2023: 4; prema Brzuszkiewicz). Oštećeno pravo odnosi se na koncept rasejepa koji se događa kod pripadnika neke društvene skupine, koji tvrde da zbog svog

statusnog položaja imaju pravo te da nešto pripada upravo njima, kad uvide da gube svoje povlastice nad posjedovanjem te stvari (Scheuerman, 2021: 210).

(Ne)ostvarivanje prava na romantični ili seksualni odnos pretvara se u seksualnu frustraciju koja nastaje kao rezultat nezadovoljstva vlastitim položajem i identitetom u društvu. Frustracija vlastitim položajem opisuje “nenamjeran” celibat – znači da pojedinci žele poboljšati svoj društveni položaj, tj. žele ostvariti romantični ili seksualni odnos sa ženama (Stickel, 2020: 7). Autor spominje i frustracijsku teoriju agresivnosti koja nalaže da će se porastom nezadovoljstva i frustracije povećavati ogorčenost i sklonost agresivnom ponašanju (Stickel, 2020: 8). Dakle, što je veći stupanj nezadovoljstva vlastitim položajem u društvu – pojedinci su skloniji izražavanju devijantnih sklonosti i ponašanja; primjer je percepcija pripadnika incel zajednice koji smatraju da imaju pravo na ostvarivanje seksualnih odnosa sa ženama, ali s obzirom na to da to ne uspijevaju realizirati jer ih žene odbijaju - raste njihova netrpeljivost prema pripadnicama ženskog spola.

Koncept seksualnog tržišta ilustrira uvjerenje pripadnika incel zajednice da u društvenoj strukturi postoji tendencija da većina žena želi ostvariti romantičnu ili seksualnu vezu s nekolicinom “alfa” muškaraca (Costello i Buss, 2023: 2). Takva konstrukcija suvremenog seksualnog tržišta slijedi načelo Paretovog pravila, tzv. 80/20 pravilo: nalaže da 80% svih žena u društvenoj strukturi ima tendenciju koncentracije oko 20% društveno superiornih muškaraca na vrhu, a 80% muškaraca ima mogućnost ostvarivanja odnosa s preostalim 20% žena (Directorate-General for Migration and Home Affairs, 2021: 6). Ovo načelo predstavlja percepciju pripadnika incel zajednice koji smatraju da žene na svim stupnjevima hijerarhije nastoje ostvariti romantične ili seksualne odnose jedino s muškarcima na vrhu hijerarhije. Transformacija seksualnog tržišta prikazana je na slici:

Slika 1. Transformacija seksualnog tržišta u suvremenom društvu

(Izvor: Zimmerman et al. (2018). Recognizing the Violent Extremist Ideology of ‘Incels.’ Women in International Security <https://www.wiisglobal.org/wp-content/uploads/2018/09/Policybrief-Violent-Extremists-Incels.pdf>)

Incel ideologija utemeljena je na “teoriji tableta¹” koja zapravo označava njihovu sposobnost percepcije stvarne društvene situacije (seksualnog tržišta) i vlastitog položaja u istom. Teorija crne tablete (eng. *Blackpill theory*) odnosi se na postupak kojim pojedinci moraju probaviti činjenicu, tj. shvatiti da je uspjeh na seksualnom tržištu predeterminiran te ga je nemoguće promijeniti (Costello i Buss, 2023: 3). Crna tableta tako pripadnicima

¹ Teorija tableta u incel zajednici predstavlja analogiju crvene i plave tablete preuzetu iz filma *The Matrix* (1999). Glavnom liku filma ponuđena je opcija da izabere između plave tablete koja mu omogućava da vjeruje u istinu za koju sam smatra da je stvarna, tj. da ostane u stanju neznanja dok bi mu crvena tableta omogućila spoznaju bolne istine o svijetu u kojem živi. (Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/topic/red-pill-and-blue-pill>)

incel zajednice omogućava da shvate i prihvate svoj nepromjenjivi podređeni položaj na seksualnom tržištu koji osigurava uspješnost nekolicini pojedinaca na vrhu hijerarhije. Transformacija seksualnog tržišta dogodila se zbog povećane emancipacije žena, odabiru romantičnog ili seksualnog partnera na temelju fizičkog izgleda te feminističkih borbi za ženska prava (Speckhard et al., 2021: 97). Autori su proveli istraživanje kojim su obuhvatili odgovore više od 200 pripadnika incel zajednice, a rezultati istraživanja pokazali su da se više od 90% ispitanika slaže s tvrdnjama da žene uvijek mogu ostvariti, tj. stupiti u seksualni odnos te da je fizički izgled bitan čimbenik ostvarivanja romantičnog ili seksualnog odnosa. Više od 80% ispitanika smatra da su standardi zapadnih zemalja privrženiji ženama nego muškarcima. Više od 60% ispitanika smatra da im osobno ne pogoduje ravnopravnost muškaraca i žena te da su oblici i vrijednosti današnjih romantičnih i seksualnih veza rezultat učinka feminizma (Speckhard et al., 2021: 98).

Autori su također ispitali i percepciju žena kod pripadnika incel zajednice, a dobiveni su rezultati pokazali da više od 80% ispitanika smatra da žene uvijek iščekuju bolju opciju koja potencijalno može doći, više od 70% ispitanika smatra da su žene sebične, manipulativne, nikad zadovoljne te da im je fizički izgled bitan jedino pri odabiru muških partnera, više od 60% ispitanika smatra da žene nisu odane i više od 50% ispitanika smatra da žene vole biti podređene dominantnom djelovanju (Speckhard et al., 2021: 99).

Teorija plave tablete (eng. *Bluepill*) odnosi se na pojedince koji još nisu spoznali kako funkcionira suvremeno seksualno tržište kojim, prema uvjerenjima pripadnika incel zajednice, vladaju žene (Hart i Huber, 2023: 5).

Teorija crvene tablete (eng. *Redpill*) odnosi se na pojedince koji su spoznali kako funkcionira suvremeno seksualno tržište te se okreću postupcima poboljšanja vlastite situacije kako bi ostvarili uspjeh na istom (Hart i Huber, 2023: 5).

Prihvatanjem navedenih vrijednosti i internaliziranjem incel ideologije pojedinci ulaze u sferu koncepta samoispunjujućeg proročanstva – predodžba o samom sebi, iako možda nije istinita, nakon nekog će se vremena ostvariti i pokazati kao istinita.

4.1. Uloga jezika i retorike u incel zajednici

Uspostava identiteta incel zajednice omogućena je uporabom specifičnog jezika koji se razvija u okvirima postojeće antifeminističke ideologije. Birgit J. Voggeser, Ranjit K. Singh, i Anja S. Göritz opisuju jedan aspekt komunikacije u kibernetičkom prostoru, a odnosi se na tzv. *shitposting* – objavljivanje ironičnog, sarkastičnog, ciničnog, provokativnog ili uvredljivog sadržaja kojemu je cilj sprječavati vođenje ozbiljne rasprave te ograničavaju mogućnost postizanja društvenog konsenzusa (2018: 2). Također, autori navode i drugi oblik komunikacije, tzv. *trolling* koji se odnosi na objavljivanje sadržaja ili komentara koji služe kao jedna vrsta mamca za započinjanje prepirke u kibernetičkom prostoru. (Voggeser et al., 2018: 2). Pripadnici incel zajednice često se koriste ovim oblicima komunikacije kako bi ostvarili željene reakcije korisnika kojima su sadržaji upućeni. Taisto Witt navodi proučavanja znanstvenika i kritičara krajnje desne političke ideologije koji navode korištenje navedenih oblika komunikacije kako bi uspješno mogli opovrgnuti spekulacije da njihova ideologija uključuje promoviranje antifeminističkih i rasističkih vrijednosti, a u isto vrijeme distribuirati sadržaj koji takve vrijednosti podržava te pospješuje internalizaciju takvih vrijednosti kod novih pripadnika ideologije (2020: 3). Pripadnici incel zajednice koriste navedena dva oblika komunikacije na isti način – kako bi istaknuli svoje vrijednosti i uvjerenja te povećali stupanj vjerojatnosti mobilizacije potencijalnih članova svoje zajednice. Tastenhoye et al. navode i činjenicu da se pripadnici incel zajednice u kibernetičkom prostoru koriste jezičnim konstrukcijama usmjerenima na rasni identitet pojedinaca (2022: 444). Takve jezične konstrukcije uključuju i uvjerenje da su muškarci bijele rase na vrhu društvene hijerarhije, tj. da je pripadnost bijeloj rasi element genetske superiornosti.

Autori objašnjavaju da se etiketa “Chad” primarno odnosi na muškarce bijele rase, a za alfa muškarce koji su pripadnici crne rase koristi se etiketa “Tyrone.” Za pripadnike azijske rase koristi se etiketa “Chang” (Tastenhoye et al., 2022: 444). Etikete odražavaju nazive koji se stereotipično koriste u američkim medijskim sadržajima za pripadnike navedenih rasa. Reduciranje identiteta pripadnika određene rase na kulturno oblikovani arhetip mehanizam je pojednostavljivanja tijekom oblikovanja ideologije. Promatranje pojedinaca kao homogene skupine koji dijele zajedničke karakteristike doprinosi

konstrukciji ambivalentnih identiteta (onih koji se smatraju društveno uspješnima i onih koji se smatraju društveno neuspješnima). Medijski sadržaj poput pornografije u kojem se pojavljuje verbalno omalovažavanje žena postavlja temelje jezične konstrukcije koji se koriste među pripadnicima incel zajednice (Tranchese i Sugiura, 2021: 2713). Autori su proveli analizu jednog internetskog foruma incel zajednice na mrežnoj stranici Reddit te su ustanovili da korisnici foruma rabe izraze koji se odnose na tkaninu za čišćenje tjelesnih tekućina nakon ejakulacije kako bi identificirali žene, tj. takve izraze koriste kako bi raspravljali o ženama umjesto korištenja stvarnog izraza – žene (Tranchese i Sugiura, 2021: 2720). Pripadnici incel zajednice često koriste i izraz “*femoid*” ili “*foid*” kako bi raspravljali o ženama, a predstavlja njihovu percepciju žena kao ženskih humanoida – entitet koji posjeduje ljudske karakteristike, ali nije ljudsko biće (Hart i Huber, 2023: 4). Ovakvi se izrazi koriste kako bi pripadnici incel zajednice reducirali ženski identitet na identitet podređen muškarcima, a uslijed neuspješne realizacije vlastitog muškog identiteta povećava se nezadovoljstvo i frustracija postojećim identitetom koji se ne može u potpunosti razvijati i formirati do idealne forme. Seksualna se frustracija iskazuje u konstrukciji jezičnog identiteta incel zajednice, a naročito akumulacijom izraza kojima se nastoji destabilizirati identitet žena. Retorika korištenja izraza kojima se ženski identitet svodi na predmete podređene muškarcima za uspostavljanje maskuliniteta predstavlja funkcionalni karakter zajednice koja nastoji verificirati ideologiju incel zajednice. Botto i Gottzén navode da se mladi muškarci priključuju zajednicama koje propagiraju ekstremne ideologije kako bi pronašli “identitet, zajednicu, zaštitu i uzbuđenje” (2023: 598 prema; Bjørgo, 2008: 47). Prihvatanje takvih ekstremnih ideologija odnosi se na proces radikalizacije, a određeni su mu pojedinci podložni zbog neostvarenog idealnog muškog identiteta te se u sferi koncentracije jedinstvene ideologije pružaju mogućnosti kojima se taj identitet može realizirati (Botto i Gottzén, 2023: 598; prema Kimmel: 2018).

4.2. Žena kao koncept “Drugoga”

Suvremenim seksualnim tržištem, prema percepciji pripadnika incel zajednice, upravljaju žene koje su ideološki predstavljene kao “monstruozni-ženski Drugi” (Lindsay, 2021: 30). Kulturna se sfera u patrijarhalno ustrojenom društvu oblikuje u okvirima pretpostavke da su karakteristike maskuliniteta smatraju ljudskim karakteristikama dok

se karakteristike ženstvenosti manifestiraju kao marginalna pozicija – to je pozicija “Drugog” (Johnson, 2004: 29). Razvoj modernog društva omogućava preobrazbu ženstvenih karakteristika i ženskog identiteta u samodostatne identitete te preklapanje karakteristika maskuliniteta i ženstvenosti – muškarci u ovakvoj društvenoj strukturi gube osjećaj moći, a žene ostvaruju veći stupanj slobode. Kao takve – više ih se ne može percipirati kao marginaliziranu skupinu koja nema slobodu djelovanja. S druge strane, sve dok postoji društvena fluktuacija patrijarhalnih vrijednosti i percepcije žena kao onih čija je društvena uloga usmjerena na razmnožavanje i podizanje djece onemogućeno je potvrđivanje ženskog društvenog statusa utemeljenog na ekonomskim resursima (Hunnicut, 2009: 562). Simone de Beauvoir u svojem djelu “Drugi spol” navodi da se ženom ne rađa, već se ženom postaje i njihov je identitet u konstantnom položaju podređenosti društvenim konstrukcijama koje naglašavaju “drugost” u kontrastu s dominantnim, primarnim muškim subjektom (Mussett, 2019: 54).

O'Malley et al. navode ideološku dimenziju incel zajednice koja žene koncipira kao osobe koje su biološki vođene željom za ostvarivanjem vlastitih ciljeva te se pri tome koriste nemoralnim sredstvima poput manipulacije muškarcima (2022: 13). S druge strane, Simone de Beauvoir smatra da žene nastoje maskulinizirati ženski identitet, tj. iskoristiti mogućnosti ženske obmane kako bi se suprotstavile društvenoj dominaciji muškaraca koje su svjesne (2014: 57). Dominaciju muškaraca, prema de Beauvoir, omogućava posjedovanje falusa koji služi kao “simbol privilegije” (de Beauvoir, 2014: 57). Falusni simbol u društvenoj strukturi mora biti “skriven u javnosti” kako bi se formirala njegova moć, a trenutak u kojem počne egzistirati kao simbol definira se kao trenutak realizacije njega kao postojećeg entiteta (Singh, 2019: 4938). Simbol falusa u društvenoj strukturi može predstavljati simbol privilegije jedino ako postoje oni koji ga ne posjeduju, tj. onih koji su podređeni njegovu postojanju. Simone de Beauvoir opisuje dvostruko stanje muškog identiteta: žudnju za ženama te strah od istih (tj. majke koja utjelovljuje smrtnost čovjeka), a žene je Bog stvorio kako bi upotpunile njegov neesencijalni identitet (2014: 140). Dakle, muškarac može postojati jedino ako postoji žena; s jedne ga strane rađa žena dok mu s druge strane žena rađa potomke kako bi se produljila postojanost muškog identiteta kao takvog. Percepcija žena kao “monstruoznog-ženskog Drugog” označava osjećaj straha koji muškarci osjećaju uslijed sve većeg stupnja društvene slobode žena

koja se suprotstavlja prirodnom i prihvaćenom patrijarhalnom ustroju društva koji negira žensku slobodu (Lindsay, 2021: 43). Patrijarhalni ustroj društva muškarcima omogućava oblikovanje vlastitog svijeta i entiteta u njemu, a žena predstavlja “par excellence glinu u rukama muškarca” – odnosno, entitet koji je podložan muškoj konstrukciji čime napreduje formiranje samog identiteta muškarca (de Beauvoir, 2014: 164).

Pripadnici incel zajednice svoju retoriku formiraju s pomoću konstruiranja identiteta žena kao onih koje osporavaju proces realizacije njihovog muškog identiteta i kao prirodno zlih bića, ali takva se retorika oblikuje kao odgovor na frustraciju vlastitim položajem i nemogućnošću ostvarivanja seksualnih odnosa sa ženama. Simone de Beauvoir navodi da muškarac ženu želi posjedovati, ali i kako bi ona potvrdila njegov identitet (2014: 168). Stupanje u romantični ili seksualni odnos sa ženom potvrdilo bi njegov muški identitet, a njegovo nepostojanje djeluje kao motiv za okretanje k ekstremnom obliku mehanizma kojim se nastoji obnoviti razorena prirodna (patrijarhalna) društvena sfera. Postojanje žena nužno je jedino ako ona postoji u teoriji kroz koju muškarac može ostvariti svoje postojanje, a njezino je postojanje u stvarnosti pogubno za muškarce; ona ne može postojati kao autonoman subjekt jer bi to značilo da ima sposobnost samostalnog djelovanja bez muškaraca (de Beauvoir, 2014: 171). Zle su one žene koje koriste svoju seksualnost kako otuđile baštinu koja muškarcima pripada, a žene su tijekom cijeloga života uvjetovane obrascem koji nalaže da trebaju imati sposobnost laganja muškarcima (de Beauvoir, 2014: 223-226). Ovakvi mehanizmi vjerojatno služe kako bi se ženski identitet mogao realizirati kao autonoman subjekt u društvenoj sferi; identitet koji ima nagon za slobodnim djelovanjem.

Žena kao koncept “Drugoga” označava ženu kao koncept podređenog predmeta i predmeta požude muškaraca, a s druge strane opisuje koncept autonomnog identiteta djelovanja koji se suprotstavlja identitetu muškog djelovanja kao subjekta društvene privilegije i nadmoći.

5. SOCIOLOŠKI PRISTUP PROUČAVANJU INCEL ZAJEDNICE

Incel zajednicu moguće je proučavati kroz prizmu različitih socioloških koncepata i teorija, a u nastavku su predstavljene neke od perspektiva.

5.1. Robert K. Merton

Teorija strukturalnog pritiska² odnosi se na perspektivu etiološkog proučavanja devijantnih modela ponašanja. Teorija implicira da postoje društveno definirani, tj. kulturni ciljevi koji se nastoje ostvariti te legitimna, tj. institucionalizirana sredstva za postizanje tih ciljeva. Pojedinci koji ne posjeduju institucionalizirana sredstva za postizanje kulturnih ciljeva okreću se modifikaciji vlastitog društvenog djelovanja jer počinju osjećati pritisak zbog nemogućnosti legitimnog ostvarivanja kulturnih ciljeva. Robert K. Merton navodi pet različitih načina prilagodbe osjećaju pritiska (Deflem, 2017: 143-144):

1. Konformizam – pojedinci prihvaćaju kulturne ciljeve kao ciljeve koje trebaju ostvariti te se pri tome služe institucionaliziranim sredstvima za postizanje ciljeva
2. Inovacija – pojedinci prihvaćaju kulturne ciljeve kao ciljeve koje trebaju ostvariti, ali pri tome se ne služe institucionaliziranim sredstvima, već najčešće nezakonitim sredstvima
3. Ritualizam – pojedinci odustaju od postizanja kulturnih ciljeva, ali svejedno se služe institucionaliziranim i zakonitim sredstvima
4. Povlačenje – pojedinci koji odbacuju kulturne ciljeve i institucionalizirana sredstva za postizanje ciljeva te se odvajaju na margine izvan dominantne društvene strukture
5. Pobuna – pojedinci odbacuju kulturne ciljeve i institucionalizirana sredstva za postizanje ciljeva te ih nastoje nadomjestiti vlastitim definiranim ciljevima i sredstvima za postizanje ciljeva

² Robert K. Merton (1910. – 2003.), američki je sociolog i predstavnik strukturalnog funkcionalizma kao sociološke perspektive proučavanja.

Pripadnici incel zajednice smatraju da ne posjeduju institucionalizirana sredstva (fizička privlačnost, financijska stabilnost, statusni identitet) za postizanje kulturnih ciljeva (ostvarivanje romantičnih i seksualnih odnosa sa ženama). Kao najčešći oblik prilagodbe osjećaju pritiska koji se javlja zbog nemogućnosti ostvarivanja kulturnih ciljeva institucionaliziranim sredstvima moguće je navesti povlačenje – pripadnici incel zajednice prihvaćaju činjenicu da ne posjeduju sredstva kojima bi mogli ostvariti ciljeve te smatraju da uopće nemaju mogućnost pristupa tim sredstvima. Odgovor na nepovoljan vlastiti društveni položaj postaje povlačenje: maksimalno odvajanje od realne i dominantne društvene sfere te sve veći stupanj djelovanja u kibernetičkom prostoru kojim dominira antifeministička ideologija (tzv. komore jeke). Odgovor na nepovoljan vlastiti društveni položaj može biti bilo koji od navedenih načina prilagodbe, ali ovisi o pojedinačnom stupnju internalizacije vrijednosti incel ideologije.

5.2. Emile Durkheim

Pripadnici incel zajednice pobornici su ideologije tzv. “crne tablete” (eng. *Blackpill*) koja im omogućava spoznaju vlastite situacije kao nepromjenjive, a takva se retorika fatalizma očituje visokim stupnjem beznađa. Navedeno stvara sve veću frekvenciju propagiranja samoubojstva kao konačnog rješenja pitanja vlastite sudbine (Tastenhoye et al., 2022: 443). Najrizičnija društvena skupina za počinjenje samoubojstva upravo su mladi muškarci koji dosežu odraslu dob, a najčešći je razlog neuspješno zadovoljavanje društveno definirano maskuliniteta kao idealnog modela muškog identiteta (Daly i Laskovtsov, 2021: 5). Pripadnici incel zajednice smatraju da zbog svoje nemogućnosti ostvarivanja romantičnog ili seksualnog odnosa sa ženama nemaju sredstva za ostvarivanje maskuliniteta. Emile Durkheim³ definirao je samoubojstvo kao društvenu činjenicu – odnosno, ona postoji neovisno o djelovanju čovjeka. Definirao je četiri tipa samoubojstva (Thompson, 2003: 88):

³ Emile Durkheim (1858. – 1917.), francuski je sociolog i predstavnik funkcionalizma kao sociološke perspektive proučavanja.

1. Egoistično samoubojstvo – rezultat niske integracije pojedinca u društvo (pr. među samcima je veća stopa samoubojstva nego među oženjenim pojedincima)
2. Altruističko samoubojstvo – rezultat visoke integracije pojedinca u društvo pri čemu osjećaj se reducira osjećaj individualizma i povećava se osjećaj kolektiviteta koji pojedinac percipira kao vlastiti identitet
3. Anomijsko samoubojstvo – rezultat niskog stupnja društvene regulacije, događa se tijekom nenadanih društvenih procesa i promjena
4. Fatalističko samoubojstvo – rezultat visokog stupnja društvene regulacije, događa se kad pojedinci društvene norme i pravila percipiraju kao nepovoljne uvjete za ljudsko djelovanje

Pripadnici incel zajednice u kibernetičkom prostoru nastoje pronaći istomišljenike s kojima će raspravljati o samoubojstvu kao rješenju svojeg nepravdnog društvenog položaja, a nerijetko tamo i pronalaze potencijalno učinkovite načine za njegovo počinjenje (Daly i Laskovtsov, 2021: 20). Percepcija nemogućnosti poboljšanja vlastitog društvenog položaja pretvara se i u ravnodušnu percepciju života, tj. shvaćanje da je vođenje života besmisleno (Acevedo, 2005: 78; prema Lockwood, 1992: 38). Pripadnici incel zajednice koji samoubojstvo počine predstavljaju primjer egoističnog samoubojstva – internaliziranjem vrijednosti incel ideologije pojedinci se odvajaju od dominantnih društvenih skupina i sve više vremena provode u kibernetičkom prostoru čime gube mogućnosti ostvarivanja stvarnih društvenih odnosa. Naravno, tip samoubojstva ovisi o samom pojedincu – tako je moguće da samoubojstvo pripadnika incel zajednice karakterizirati kao jednu od navedene četiri vrste.

Transformacija suvremenog društvenog života i seksualnog tržišta kojim upravljaju žene promijenila je biološki, statusni i društveni karakterni položaj muškaraca u društvu. Žene ostvaruju sve veću slobodu pri odabiru romantičnih i seksualnih partnera, a muškarci se uslijed takve “pretjerane” ženske (društvene) regulacije počinju izdvajati iz centra seksualnog tržišta prema marginaliziranim područjima; najčešće vidljivima u kibernetičkom prostoru.

Ideologiju je moguće proučavati kao jednu vrstu religije, odnosno skupa vrijednosti i uvjerenja koji postavljaju uvjete za ljudsko djelovanje u društvu – određene se vrijednosti i uvjerenja interpretiraju kao svete i one koje trebaju biti odvojene od svjetovnih vrijednosti i uvjerenja.

5.3. Karl Marx

Komore jeke incel zajednice najčešće izdvajaju društveni poredak, kojim u suvremeno doba vladaju žene, kao represivan poredak koji utječe na sve veći stupanj alijenacije, tj. otuđenja muškaraca. Jedan od načina povratka prirodnog društvenog ustroja u kojem su muškarci dominantni jest nasilje nad ženama koje treba djelovati kao mehanizam nove revolucije (Lindsay, 2021: 41). Karl Marx⁴ svoju je tezu o otuđenju naveo u okvirima proučavanja kapitalističkog društva, a za potrebe ovoga rada analogija kapitalističkog društva upotrijebit će se za suvremeno seksualno tržište.

Marx je otuđenje promatrao kao “posljedicu društvenih odnosa koji nijeću naše urođene želje za autonomnim djelovanjem, koji dehumaniziraju pojedince do točke apsolutne degradacije i koji naglašavaju ograničavajuće kvalitete kapitalističke proizvodnje” (Acevedo, 2005: 81). Dakle, otuđenje muškaraca označava stanje u kojem muškarci svoj identitet doživljavaju kroz vrijednosti i sadržaje koji osporavaju njegove “prirodne” mogućnosti (Acevedo, 2005: 81; prema Lukes, 1967: 140). Suvremeno seksualno tržište postavlja nove uvjete kojima se određeni pojedinci ne mogu prilagoditi, a moguće je govoriti kako se sve veća autonomija žena razvija u okvirima postupne redukcije dominantnog maskuliniteta u društvenoj sferi. Žene koje odbijaju stupiti u romantični ili seksualni odnos s tim pojedincima – osporavaju realizaciju onog prava koje muškarci smatraju prirodnim te kao takvi bivaju otuđeni od društvenog poretka koji pretpostavlja mušku dominaciju, ali žene imaju slobodu neovisnog djelovanja.

Sve veća frustracija i nezadovoljstvo vlastitim društvenim položajem i identitetom stvara plodno područje za razvijanje ekstremne ideologije koja kao sredstvo zaštite navodi

⁴ Karl Marx (1818. – 1883.), njemački je ekonomist, filozof, politički i socijalni teoretičar te novinar najpoznatiji kao autor Manifesta komunističke partije i kritičar kapitalističkog poretka.

nasilje nad ženama. Cilj nasilja nad ženama, bilo to verbalno, fizičko ili nasilje u stvarnom ili kibernetičkom prostoru, jest nastojanje da se vrati “prirodni” patrijarhalni društveni poredak kojim su interesi i vrijednosti maskuliniteta zaštićeni kao prirodna prava. Nasilje se, prema tome, može promatrati kao mehanizam revolucije koja je nužna za pripadnike incel ideologije. S obzirom na to da su pripadnici incel zajednice svjesni vlastitog položaja na suvremenom seksualnom tržištu nužan je uvjet revolucije postojanje solidarnosti među svim pripadnicima zajednice (Callinicos, 2011: 184).

Romantični i seksualni odnosi na suvremenom seksualnom tržištu postaju fetišizirana roba za koju se pretpostavlja da ima veliku ulogu u određivanju uvjeta života pojedinaca te imaju veliku vrijednost i neophodni su u životu pojedinaca (Comninel, 2019: 221). Pripadnici incel zajednice smatraju da je njihova nemogućnost ostvarivanja romantičnih i seksualnih odnosa ključna u određivanju njihovog društvenog položaja, a samim time smatraju ih fetišiziranom robom koja se udaljava od mogućnosti slobodnog djelovanja ljudi – percepcija da ona upravlja njima, a ne oni njome.

5.4. Erving Goffman

Jayne Brunson navodi koncept “hibridnih maskuliniteta” odnosno koncept koji se odnosi na mogućnosti muškaraca u suvremenom svijetu da biraju vlastite idealne karakteristike te uspostavljaju suvremeni oblik patrijarhalnog društva u kibernetičkom prostoru umjesto sudjelovanja u stvarnom prostoru u kojem ne ispunjavaju konstruirane karakteristike maskuliniteta (2021: 63). U kibernetičkom prostoru nude im se mogućnosti realizacije vlastitih identiteta kao idealnih i društveno prihvaćenih u kontrastu s “odbačenim” I otuđenim identitetom u stvarnosti. Na neki je način moguće promatrati proces sudjelovanja u kibernetičkom prostoru kao mehanizam pripadnika incel zajednice da stvore virtualni identitet koji je u potpunosti odvojen od stvarnog identiteta, tj. nastoje minimalizirati stupanj postojanosti stvarnog identiteta virtualnim (Carter i Fuller, 2016: 947). Virtualni prostor kojim obitavaju pripadnici incel zajednice nije izravno pod utjecajem upravljanja seksualnog tržišta, već imaju potpunu slobodu afirmiranja idealnih vrijednosti i maskuliniteta koji im nisu otuđeni.

Isto tako, Erving Goffman⁵ navodi fleksibilni karakter ljudskih identiteta koji bivaju definirani ovisno o društvenom kontekstu u kojem se pojedinci nalaze i ovisno o publici s kojom su u interakciji (Marwick, 2013: 356). Pojedinci koji podržavaju incel ideologiju vjerojatnije će svoje stavove i vrijednosti istaknuti u interakciji s pojedincima koji dijele uvjerenja dok će se u interakciji s drugim pojedincima prilagoditi ovisno o njihovim karakteristikama. Goffman definira prednji i stražnji plan, odnosno prednji bi plan bio stvarni život pripadnika incel zajednice u kojem svoja djelovanja prilagođavaju za potrebe publike s kojom su u interakciji dok bi stražnji plan bio život pripadnika incel zajednice u kibernetičkom prostoru u kojem eksternaliziraju svoja istinska uvjerenja i djeluju na sasvim suprotan način nego u prednjem planu (Fine i Manning, 2003: 46).

Tako je virtualni prostor najpogodniji model za pronalaženje istomišljenika i slobodno izražavanje vlastitih uvjerenja i sklonosti, a pri tome imaju i mogućnost potpune anonimnosti. Anthony Giddens ističe koncept identiteta kao projekta na kojem pojedinci mogu raditi, tj. mogu ga postupno graditi kroz prizmu utjecaja medijskog sadržaja koji konzumiraju (Marwick, 2013: 356). Pripadnici incel zajednice postupno mogu graditi svoj identitet prema smjernicama same ideologije: mogu mijenjati intenzitet vlastitih uvjerenja, način izražavanja, način oblačenja, način interakcije sa stvarnim pojedincima i sl.

⁵ Erving Goffman (1922. – 1982.) američki je sociolog i predstavnik simboličkog interakcionizma kao sociološke perspektive proučavanja.

ZAKLJUČAK

Incel zajednica razvija se u sklopu konceptualnog kibernetičkog prostora, a taj prostor koriste kako bi utemeljili ideologiju koja treba objasniti funkcije različitih društvenih vrijednosti i struktura. Radikalizacija pripadnika incel zajednice manifestira se kao posljedica internalizacije ekstremnih stavova tijekom sudjelovanja u kibernetičkom prostoru. Medijski im sadržaj predstavlja latentni materijal za učenje i usvajanje mnogobrojnih vrijednosti – tu se posebno ističe pornografski sadržaj koji može imati negativan utjecaj na percepciju žena kao ljudskih bića dok agresivno verbalno i fizičko odnošenje prema ženama potencijalno može nametnuti ideje o ženskoj podređenosti i muškoj nadređenosti.

Uspješno uspostavljanje romantičnih i seksualnih odnosa sa ženama smatra se glavnim instrumentom za realizaciju muškog identiteta, a pripadnici incel zajednice smatraju da su lišeni mogućnosti uspješnog uspostavljanja takvih odnosa. Ideologija incel zajednice razvija se kroz definiranje društvene hijerarhije: na vrhu se nalaze muškarci i žene koji su genetski superiorni i fizički najprivlačniji dok su na dnu muškarci i žene koji su genetski inferiorni i njihov je fizički izgled determiniran kao fizički nepoželjan, tj. obilježen je nedostatcima. Fizički izgled glavni je čimbenik za uspostavljanje romantičnih i seksualnih odnosa sa ženama, a oni predstavljaju fetišiziranu robu koju je potrebno posjedovati kako bi mogli ostvariti sebe kao muškarce. Pripadnici incel zajednice koriste se karakterističnim jezičnim konstrukcijama, a to je upravo ono što ih razlikuje od ostalih zajednica koje nastaju u kibernetičkom prostoru.

LITERATURA

1. Acevedo, G.A. (2005). Turning Anomie on Its Head: Fatalism as Durkheim's Concealed and Multidimensional Alienation Theory. *Sociological Theory*, 23(1), 75–85. <http://www.jstor.org/stable/4148894> Pristupljeno: 4.7.2024.
2. Barak, A., Fisher, W. A., Belfry, S., & Lashambe, D. R. (1999). Sex, Guys, and Cyberspace: Effects of Internet Pornography and Individual Differences on Men's Attitudes Toward Women. *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 11(1), 63–91. https://doi.org/10.1300/J056v11n01_04 Pristupljeno: 28.6.2024.
3. Binder, J. & Kenyon, J. (2022). Terrorism and the internet: How dangerous is online radicalization?. *Frontiers in Psychology*. 13, 997390. https://www.researchgate.net/publication/364320175_Terrorism_and_the_internet_How_dangerous_is_online_radicalization Pristupljeno: 29.6.2024.
4. Botto, M., & Gottzén, L. (2023). Swallowing and spitting out the red pill: young men, vulnerability, and radicalization pathways in the manosphere. *Journal of Gender Studies*, 33(5), 596–608. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09589236.2023.2260318> Pristupljeno: 2.7.2024.
5. Brunson, J. (2021). Literature Review Exploring Relationship Between Media Representations of Men, Masculinities, and Incels on Incel Discourse, Vol. 11, 59-72. <https://libjournals.mtsu.edu/index.php/scientia/article/view/2074/1250> Pristupljeno: 1.7.2024.
6. Callinicos, A. (2011). *The revolutionary ideas of Karl Marx*. Haymarket Books.
7. Carter, M. J., & Fuller, C. (2016). Symbols, meaning, and action: The past, present, and future of symbolic interactionism. *Current sociology*, 64(6), 931-961. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0011392116638396> Pristupljeno: 4.7.2024.
8. Comninel, G. C. (2019). *Alienation and emancipation in the work of Karl Marx*. New York: Palgrave Macmillan. https://www.researchgate.net/profile/George-Comninel/publication/326987762_Capital_as_a_Social_Relation/links/61317308c69a4e487975e798/Capital-as-a-Social-Relation.pdf Pristupljeno: 4.7.2024.

9. Costello, W. & Buss, D. (2023). Why isn't There More Incel Violence?. *Adaptive Human Behavior and Physiology*. *Adaptive Human Behavior and Physiology*. 9(4)
<https://labs.la.utexas.edu/buss/files/2023/07/Whyisnttheremoreincelviolence.pdf> Pristupljeno: 30.6.2024.
10. Daly, S. E., & Laskovtsov, A. (2021). "Goodbye, My Friendcels": An Analysis of Incel Suicide Posts. *Journal of Qualitative Criminal Justice & Criminology*.
<https://assets.pubpub.org/plqnhle7/21663003989639.pdf> Pristupljeno: 3.7.2024.
11. De Beauvoir, S. (2014). *The second sex*. In *Classic and Contemporary Readings in Sociology*. Routledge. <https://examinia.com/wp-content/uploads/2023/08/The-Second-Sex.pdf> Pristupljeno: 1.7.2024.
12. Deflem, M. (2017). Anomie, strain, and opportunity structure: Robert K. Merton's paradigm of deviant behavior. *The handbook of the history and philosophy of criminology*, 140-155.
https://www.researchgate.net/profile/Mathieu-Deflem-2/publication/321007149_Anomie_Strain_and_Opportunity_Structure_Robert_K_Merton's_Paradigm_of_Deviant_Behavior/links/61cb8a73e669ee0f5c6fb83a/Anomie-Strain-and-Opportunity-Structure-Robert-K-Mertons-Paradigm-of-Deviant-Behavior.pdf Pristupljeno: 3.7.2024.
13. Directorate-General for Migration and Home Affairs. (2021). *Incels: A First Scan of the Phenomenon (in the EU) and its Relevance and Challenges for P/CVE* https://home-affairs.ec.europa.eu/document/download/02d19d72-ecf4-4643-a9d2-86f803ccc031_en?filename=ran_incels_first_scan_of_phenomen_and_relevance_challenges_for_p-cve_202110_en.pdf Pristupljeno: 29.6.2024.
14. Fine, G. A., & Manning, P. (2003). Erving Goffman. *The Blackwell companion to major contemporary social theorists*, 34-62.
https://www.researchgate.net/profile/George-Ritzer/publication/200027195_The_Blackwell_Companion_to_Major_Contemporary_Social_Theorists/links/02e7e5375f1deb384b000000/The-Blackwell-

[Companion-to-Major-Contemporary-Social-Theorists.pdf#page=50](#)

Pristupljeno: 4.7.2024.

15. Flaxman, S., Goel, S., & Rao, J. M. (2016). FILTER BUBBLES, ECHO CHAMBERS, AND ONLINE NEWS CONSUMPTION. *The Public Opinion Quarterly*, 80, 298–320. <http://www.jstor.org/stable/44014621> Pristupljeno: 28.6.2024.
16. Foubert, John D. (2017) "The Public Health Harms of Pornography: The Brain, Erectile Dysfunction, and Sexual Violence," *Dignity: A Journal of Analysis of Exploitation and Violence: Vol. 2: Iss. 3, Article 6*.
<https://doi.org/10.23860/dignity.2017.02.03.06> Pristupljeno: 28.6.2024.
17. Hart, G., & Huber, A. R. (2023). Five Things We Need to Learn About Incel Extremism: Issues, Challenges and Avenues for Fresh Research. *Studies in Conflict & Terrorism*, 1–17. <https://doi.org/10.1080/1057610X.2023.2195067> Pristupljeno: 1.7.2024.
18. Health Communication Capacity Collaborative (HC3). (2014). *Social Learning Theory*. <https://www.healthcommcapacity.org/wp-content/uploads/2014/09/SocialLearningTheory.pdf> Pristupljeno: 28.6.2024.
19. Hill, J. R., Song, L., & West, R. E. (2009). Social Learning Theory and Web-Based Learning Environments: A Review of Research and Discussion of Implications. *the American Journal of Distance Education*, 23(2), 88–103. <https://doi.org/10.1080/08923640902857713> Pristupljeno: 29.6.2024.
20. Hobza, C., Walker, K., Yakushko, O., & Peugh, J. (2007). What about men? Social comparison and the effects of media images on body and self-esteem. **Psychology of Men & Masculinity*, 8*(3), 161-172. <https://doi.org/10.1037/1524-9220.8.3.161> Pristupljeno: 30.6.2024.
21. Hunnicutt, G. (2009). Varieties of Patriarchy and Violence Against Women: Resurrecting “Patriarchy” as a Theoretical Tool. *Violence Against Women*, 15(5), 553-573. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1077801208331246> Pristupljeno: 1.7.2024.
22. Johnson, A. G. (2004). Patriarchy, the system. *Women’s lives: Multicultural perspectives*, 3(2204), 25-32.

- https://womrel.sitehost.iu.edu/Rel%20101_Religion&Culture/Johnson_Patriarchy.pdf Pristupljeno: 1.7.2024.
23. Leeds for Learning. (2023). Glossary of terms within the Incel and Manosphere movement. <https://www.leedsforlearning.co.uk/Page/17634> Pristupljeno: 30.6.2024.
24. Lindsay, A. (2021). Incel violence as a reclamation of masculinity and defence of patriarchy on three distinct levels. *New Zealand Sociology*, 36(1), 25–49. https://www.researchgate.net/profile/Angus-Lindsay/publication/356360476_Incel_violence_as_a_reclamation_of_masculinity_and_defence_of_patriarchy_on_three_distinct_levels/links/619acbff61f0987720c20102/Incel-violence-as-a-reclamation-of-masculinity-and-defence-of-patriarchy-on-three-distinct-levels.pdf?origin=journalDetail&tp=eyJwYWdlIjoiam91cm5hbERldGFpbCJ9 Pristupljeno: 1.7.2024.
25. Marwick, A. E. (2013). Online identity. A companion to new media dynamics, 355-364. https://www.tiara.org/wp-content/uploads/2018/05/Marwick_Online_Identity.pdf Pristupljeno: 3.7.2024.
26. Miller, D., McBain, K. & Raggatt, P. (2018). An Experimental Investigation Into Pornography's Effect on Men's Perceptions of the Likelihood of Women Engaging in Porn-Like Sex. *Psychology of Popular Media Culture*. 8. 10.1037/ppm0000202. https://researchonline.jcu.edu.au/55222/1/JCU_Miller%2C%20McBain%2C%20%26%20Raggatt%2C%202018%2C%20pre-publication%20copy.pdf Pristupljeno: 27.6.2024.
27. Moonshot. (2020). Incels: A Guide to Symbols and Terminology https://149736141.v2.pressablecdn.com/wp-content/uploads/Incels_-_A-Guide-to-Symbols-and-Terminology_Moonshot-CVE.pdf Pristupljeno: 29.6.2024.
28. Mussett, S. M. (2019). Simone de Beauvoir. *The Oxford handbook of phenomenological psychopathology*, 51-56. https://www.academia.edu/37680836/Simone_de_Beauvoir Pristupljeno: 2.7.2024.

29. O'Malley, R. L., Holt, K., & Holt, T. J. (2022). An Exploration of the Involuntary Celibate (Incel) Subculture Online. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(7-8), NP4981-NP5008.
<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0886260520959625>
Pristupljeno: 1.7.2024.
30. Rauch, A. (2024). red pill and blue pill. *Encyclopedia Britannica*.
<https://www.britannica.com/topic/red-pill-and-blue-pill> Pristupljeno: 2.7.2024.
31. Salojärvi, E., Rantanen, M., Nieminen, E., Juote, A., & Hanhela, H. (2020). THE "INCEL" PHENOMENON IN THE DIGITAL ERA 5.1 The "Incel" Phenomenon in the Digital Era—How Echo Chambers have Fueled the Incel Movement. <https://philarchive.org/archive/SALTIP> Pristupljeno: 27.6.2024.
32. Scaptura, M. N., & Boyle, K. M. (2020). Masculinity Threat, "Incel" Traits, and Violent Fantasies Among Heterosexual Men in the United States. *Feminist Criminology*, 15(3), 1-21. <https://doi.org/10.1177/1557085119896415>
Pristupljeno: 30.6.2024.
33. Scheuerman, J. (2021). "The Anatomy of Inceldom: An Analysis of Incels Through the Lens of Gender," *Themis: Research Journal of Justice Studies and Forensic Science*: Vol. 9 , Article 3.
<https://scholarworks.sjsu.edu/themis/vol9/iss1/3> Pristupljeno: 1.7.2024.
34. Singh, P. (2019). Symbolism To Sexism: A Study On The History, Findings And Interpretations Of Phallic Symbolism Through The Ages. *Int. j. of Social Science and Economic Research*, 4(7), 4937-4948.
http://ijsser.org/files_2019/ijsser_04__376.pdf Pristupljeno: 1.7.2024.
35. Sparks, B., Zidenberg, A. M., & Olver, M. E. (2022). Involuntary Celibacy: A Review of Incel Ideology and Experiences with Dating, Rejection, and Associated Mental Health and Emotional Sequelae. *Current psychiatry reports*, 24(12), 731–740. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11920-022-01382-9> Pristupljeno: 27.6.2024.
36. Speckhard, A., Ellenberg, M., Morton, J., & Ash, A. (2021). Involuntary Celibates' Experiences of and Grievance over Sexual Exclusion and the Potential Threat of Violence Among Those Active in an Online Incel Forum.

- Journal of Strategic Security, 14(2), 89–121.
<https://www.jstor.org/stable/27026635> Pristupljeno: 1.7.2024.
37. Sunstein, C. R. (1999). The Law of Group Polarization. University of Chicago Law School, John M. Olin Law & Economics Working Paper No. 91., . doi: 10.2139/ssrn.199668
<https://dash.harvard.edu/bitstream/handle/1/13030952/The%20Law%20of%20Group%20Polarization.pdf?sequence=1> Pristupljeno: 28.6.2024.
38. Tadayon Nabavi, R. & Bijandi, M. (2023). Bandura's Social Learning Theory & Social Cognitive Learning Theory.
https://www.researchgate.net/publication/367203768_Bandura's_Social_Learning_Theory_Social_Cognitive_Learning_Theory Pristupljeno: 26.6.2024.
39. Tastenhoye, C. A., Ross, N. E., Dupré, J., Bodnar, T. V., & Friedman, S. H. (2022). Involuntary Celibates and Forensic Psychiatry. *The journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 50(3), 440–449
<https://jaapl.org/content/jaapl/early/2022/07/26/JAAPL.210136-21.full.pdf>
Pristupljeno: 30.6.2024.
40. Thompson, K. (2003). *Emile Durkheim*. Routledge.
https://www.researchgate.net/profile/Kenneth-Thompson-2/publication/47136994_Emile_Durkheim/links/562d409608ae22b17034c0cb/Emile-Durkheim.pdf Pristupljeno: 2.7.2024.
41. Tietjen, R.R., Tirkkonen, S.K. (2023). The Rage of Lonely Men: Loneliness and Misogyny in the Online Movement of “Involuntary Celibates” (Incels). *Topoi* 42, 1229–1241. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11245-023-09921-6> Pristupljeno: 29.6.2024.
42. Tranchese, A., & Sugiura, L. (2021). "I Don't Hate All Women, Just Those Stuck-Up Bitches": How Incels and Mainstream Pornography Speak the Same *Extreme Language of Misogyny*. *Violence against women*, 27(14), 2709–2734.
<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1077801221996453>
Pristupljeno: 28.6.2024.
43. Trip, S., Bora, C. H., Marian, M., Halmajan, A., & Drugas, M. I. (2019). Psychological mechanisms involved in radicalization and extremism. A rational emotive behavioral conceptualization. *Frontiers in Psychology*, 10,

- Article 437. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00437> Pristupljeno: 29.6.2024.
44. Voggeser, B. J., Singh, R. K., & Göritz, A. S. (2018). Self-control in Online Discussions: Disinhibited Online Behavior as a Failure to Recognize Social Cues. *Frontiers in psychology*, 8, 2372. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5768638/> Pristupljeno: 2.7.2024.
45. Whittaker, J. (2022). Rethinking Online Radicalization. *Perspectives on Terrorism*, 16(4), 27–40. <https://www.jstor.org/stable/27158150> Pristupljeno: 26.6.2024.
46. Witt, T. (2020). ‘If i cannot have it, i will do everything i can to destroy it.’ the canonization of Elliot Rodger: ‘Incel’ masculinities, secular sainthood, and justifications of ideological violence. *Social Identities*, 26(5), 675–689. <https://doi.org/10.1080/13504630.2020.1787132> Pristupljeno: 1.7.2024.
47. Wood, Andrew F. & Smith, Matthew J. (2005). *Online communication: linking technology, identity, and culture*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
48. Woodward, A., Girona, M., Silverberg, R., Vargas, C., Wozniak, C. & Altier, M.B. (2022). Incels: Inside the World of Involuntary Celibates. https://archive.nyu.edu/bitstream/2451/63962/3/Incels_%20Inside%20the%20World%20of%20Involuntary%20Celibates%20-%20Alexandra%20Woodward.pdf Pristupljeno: 30.6.2024.
49. Zimmerman et al. (2018). Recognizing the Violent Extremist Ideology of ‘Incels.’ *Women in International Security* <https://www.wiisglobal.org/wp-content/uploads/2018/09/Policybrief-Violent-Extremists-Incels.pdf> Pristupljeno: 1.7.2024.